

KNACK

<http://weekend.knack.be/lifestyle/wonen/architectuur/ambacht-en-hergebruik-centraal-op-architectuurbiennale-van-venetie/article-normal-723291.html>

Ambacht en hergebruik centraal op architectuurbiennale van Venetië

30/06/16 om 15:38 - Bijgewerkt om 15:37

De architectuurbiennale van Venetië is en blijft het grootste architectuurgebeuren. Deze tweejaarlijkse manifestatie met projecten uit alle continenten is reeds aan de 15de editie toe en loopt nog tot 27 november. Ook nu blijkt dat architectuur tonen een moeilijke en tevens uitdagende aangelegenheid blijft in vergelijking met kunst.

© *Architectuurbiennale Venetië*

Een architectuurpresentatie vraagt altijd wat meer werk van de bezoeker: op een expositie beeldende- of toegepaste kunst is het concrete werk aanwezig, bij architectuur is dit natuurlijk niet het geval. Met foto's,

maquettes en andere middelen krijgt de bezoeker informatie rond projecten over heel de wereld. Het is steeds een zoeken naar een evenwicht tussen info geven en toch emoties en vraagstellingen te benadrukken.

Ook zo op de architectuurbiënnale van Venetië, waar de jonge Chileense architect en recent Pritzkerprijswinnaar Alejandro Aravena curator was. Hij koos als thema "Reporting from the front", een invalshoek die de nationale inzendingen toeliet om breed te denken. Het begrip "front" kan immers op diverse wijzen worden geïnterpreteerd en ingezet.

Authentieke constructies

Dat Aravena met een kijk vanuit Zuid-Amerika een accent zou leggen op ambacht, kleinschalige initiatieven en hergebruik lag voor de hand. Spectaculaire projecten met een hoog hightech gehalte zijn afwezig tijdens deze editie: het is een biënnale waar op inventieve wijze met traditionele materialen als baksteen, leem en bamboe wordt getoond dat authentieke constructies mogelijk zijn voor niet-Westerse landen. Uitgangspunten als ecologie en hergebruik krijgen de voorrang op architecten die louter spectaculaire beelden produceren.

In de biënnale ook geen sterarchitecten als Gehry, Libeskind, Calatrava of Hadid. De wereldsterren die wel aanwezig zijn tonen projecten waarbij de traditionele bouwtechnieken worden aangewend. Chipperfield presenteert een museum voor Soedan opgetrokken in leem. Sir Norman Foster, die over de gehele wereld luchthavens bouwde in staal en glas, verbaast met een voorstel voor een luchthaven in Afrika bestemd voor drones, een constructie met koepels vervaardigd met bakstenen.

Grote diversiteit

Het idee van hergebruik is zowel in de inkom van het Arsenale complex als in het centraal paviljoen in de Giardini, de grote tuin met daarin de landenpaviljoenen aanwezig. Bij de eerste indruk is een wand in natuursteen gecombineerd met een laag plafond. Het is een onrechtstreekse kritiek op de kunstbiënnale waar telkens honderden lopende meters gyproc wanden worden geconstrueerd om afzonderlijke hokjes voor kunstenaars te maken. Aravena liet deze platen en metalen frames recyclen tot een installatie met de duidelijke boodschap dat hergebruik een deel moet worden van het creatieproces.

In de Arsenale brengt hij een grote diversiteit aan projecten die op een of andere wijze toch met elkaar zijn verbonden. Er zijn ontwerpen met als vertrekpunt het verbinden van mensen, bouwen als bijdrage om tot een nieuwe cohesie te komen. Ook in het centraal paviljoen in de Giardini ligt het accent op het intelligent omgaan met wat men heeft en inzet voor de toekomst.

Landen zonder paviljoenen *Paviljoen Portugal / Expositie werk van Álvaro Siza in eigen bouwproject* © Marc Dubois

Portugal heeft geen eigen paviljoen. Op het eiland Giudecca is men momenteel de tweede fase van een project van Álvaro Siza aan het bouwen, meer dan 30 jaar nadat hij de wedstrijd heeft gewonnen. Op de begane grond van de bouwwerf worden Siza's projecten in Den Haag, Porto, Berlijn en Venetië getoond.

Tijdens de openingstoespraak was professor Dal Co, directeur Biënnale in 1991, uiterst hard voor het bouwbeleid in Venetië en Italië in het algemeen. Kleine landen zijn aanwezig in de binnenstad, in verschillende palazzo's. Op zich reeds interessant omdat deze locaties enkel te bezoeken zijn tijdens de biënnale.

Landenpaviljoen

Het paviljoen dat het meest direct inspeelt op de actualiteit en de betekenis van de grens is Duitsland. Met de titel *Making Heimat* worden zeer recente projecten gepresenteerd die in samenspraak met de overheid, de architecten en de vluchtelingen zijn ontstaan, ongetwijfeld een antwoord op *Wir Schaffen das*. Het paviljoen dat in de jaren '30 werd opgetrokken onder Hitler werd drastisch aangepast door grote openingen te maken, gericht naar het Engels paviljoen en gericht naar de

Middellandse Zee. Een grotere symbolische ingreep is nauwelijks voor te stellen.

Met als titel *Places for People* brengt Oostenrijk het onderwerp van de huisvesting voor migranten naar voor, voortgekomen uit onderzoek naar het wonen van mensen met een andere cultuur en gewoontes. De projecten werden geïmplementeerd door Caritas Oostenrijk. In het Franse paviljoen zijn ditmaal geen mega-projecten te zien, het is een geheel van kleine ingrepen waarbij architectuur wordt ingezet om het sociaal weefsel te herstellen en nieuwe impulsen te geven. Het gaat om projecten van LAM (Local Architecture Network).

Paviljoen Duitsland / Making Heimat Muren openbreken met zicht op water en de wereld © Kirsten Bucher

Bravoure uit Vlaanderen

Voor deze editie was Vlaanderen aan de beurt. Het VAI (Vlaams Architectuurinstituut) schreef een wedstrijd uit en een jury koos voor het project *Bravoure* door de architecten De Vylder Vinck Taillieu (DVVT), in samenwerking met de interieurarchitecten van Doorzon en de fotograaf Filip Dujardin. *Bravoure* verwijst naar vaardigheid om in complexe omstandigheden en in een periode van economische schaarste creatief uit de hoek te komen. Vindingrijkheid gekoppeld aan beheersing van de middelen dus.

Het is geen solotentoonstelling van DVVT: curator Jan De Vylder heeft dertien bouwprojecten geselecteerd van evenveel architectenbureaus. Een grote diversiteit aan opdrachten waarbij een detail op ware grootte werd geconstrueerd met daarbij een foto van Dujardin om de algemene context te visualiseren. Daarnaast zijn er ingekaderde foto's van Dujardin met geconstrueerde en gemanipuleerde composities van gebouwen.

Bravoure is een expositie zonder tekeningen, enkel maquettes op ware grootte. Aan de vlaggenmast geen driekleur of Vlaamse leeuw, gewoon de witte vlag als verwijzing naar het "Front". Rechts ervan een prefab serre om de lekkende dakkoepeel te beschermen. Hiermee willen DVVT duidelijk maken dat de Federale Overheid beter zorg moet dragen voor dit schitterende paviljoen. Tijdens het openingsdagen werden onder grote belangstelling verschillende publicaties aan het internationaal publiek gepresenteerd, onder andere de Engelse editie van het nieuw Architectuurboek Vlaanderen.

Paviljoen België / Bravoure Opstelling van bouwfragmenten op ware grootte in de centrale ruimte © Marc Dubois

Er zijn nog twee belangrijke deelnames vanuit België aan deze biënnale. Het eerste project in het Arsenale complex is een toren die recent werd opgeleverd in Tirana, de hoofdstad van Albanië. Met een mooi geconstrueerde video wordt dit project, waaraan het Brussels bureau 51N4E ongeveer tien jaar werkte, gevisualiseerd.

Op een buitenterrein tegenaan het water staan grote portieken in beton: *Monument for an Open Society* van de groep ORG rond Alexander D'Hooghe. Het is de structuur op ware grootte van het marktcomplex 'Foodmet' gelegen in de slachthuiszone in Anderlecht dat vorig jaar in gebruik werd genomen. Onder deze installatie is een maquette geplaatst die de mogelijkheden van dit rastersysteem wil aantonen. Een boeiend project uit Brussel in Venetië.

De uitreiking van de leeuwen

Zoals bij het filmfestival van Venetië worden ook hier leeuwen uitgereikt. Eerder verrassend kreeg Spanje de onderscheiding als beste nationale inzending. Met als titel *Unfinished* zijn het hallucinante beelden van bouwprojecten die na de crash van 2008 werden stopgezet en nu als moderne ruïnes verspreid zijn over geheel het land. Of deze projecten ooit worden opgeleverd blijft natuurlijk de vraag.

De organisatie van de biënnale gaf de *Golden Lion for Lifetime Achievement* aan de Braziliaanse architect Paulo Mendes da Rocha. De Gouden Leeuw voor de individuele presentatie kreeg Gabinete de Arquitectura uit Paraguay met een inventieve constructie in baksteen.

Buiten het officiële programma valt er trouwens nog meer te beleven in de Dogenstad, zoals een retrospectieve Zaha Hadid Architects, een hommage aan de recent overleden architecte. Tussen de overvloed aan maquettes staat ook het Antwerps Havenhuis dat in september wordt ingehuldigd.

Marc Dubois

*Monument for an Open Society / /Project Foodmet in Anderlecht, Ontwerp ORG
© Marc Dubois*